

Iosif Vasile Ferencz, *Muzeul din Deva. Arc peste timp [The Museum in Deva. Arch Over Time]*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2017, 166 p., (ISBN 978-606-543-887-3)

DANIEL I. IANCU

Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva

danieliiancu@yahoo.com

Apariția recentă, la sfârșitul anului 2017, a volumului *Muzeul din Deva. Arc peste timp*, sub semnătura colegului nostru dr. Iosif Vasile Ferencz, cercetător științific II în cadrul instituției muzeale devene, constituie încă un prilej de a marca și din punct de vedere editorial mai multe aniversări, evenimente și momente.

Volumul, dedicat celui care ne-a fost multora profesor, dr. Ioan Andrițoiu, este o istorie a ceea ce astăzi poartă denumirea de Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva și care a pornit acum aproape 14 decenii, în 1880, odată cu înființarea Societății de Istorie și Arheologie a Comitatului Hunedoara.

În *Prefața* (p. 9-12) semnată de dr. Aurel Rustoiu, cercetător la Institutul de Arheologie și Istorie a Artei al Academiei Române din Cluj-Napoca, se specifică faptul că „lucrarea publicată acum nu constituie nicidecum o surpriză din perspectiva preocupărilor științifice și publicistice ale autorului ei. Ceea ce merită însă subliniat este faptul că Iosif Vasile Ferencz, venind din sfera metodologică și științifică a arheologiei, reușește să dezgroape și să reînvie cu mult talent, folosind mijloacele și sursele de arhivă, istoria unui muzeu. Iar acest muzeu, cu o vechime mai mult decât centenară, este una dintre cele mai importante instituții de acest gen din România” (p. 9).

La baza acestui volum stă o idee prin care s-a marcat împlinirea în anul 2017 a două secole de activitate a Muzeului Brukenthal din Sibiu. Astfel, printre proiectele ce au marcat jubileul s-a numărat și cel curatoriat de dr. Alexandru Nicolaescu și intitulat *Colecții private și muzee din România*, în cadrul căruia au fost organizate opt expoziții foto-documentare. După cum precizează și autorul volumului, „Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva a fost onorat de invitația Muzeului Brukenthal, prezentând publicului sibian istoria de aproape 14 decenii a instituției de la poalele cetății, în luna octombrie 2016. În anul 2017, produsul muzeal a fost itinerat la Deva, fiind prezentat publicului hunedorean” (p. 13). Așadar, după ce au constituit expoziția *Muzeul din Deva. Arc peste timp*, cele 30 de panouri s-au transformat, printr-o muncă asiduă, în paginile volumului de față, cu același titlu.

Modestul nostru ajutor acordat autorului nu ne permite să vorbim despre volum la modul elogiis, precum ar merita. Ne rezumăm prin urmare la a semna acest



eveniment editorial și la a puncta structura cărții. Analizele detaliate, precum și opiniile favorabile sau critice le lăsăm la latitudinea altor persoane, asupra cărora nu poate plana suspiciunea de pledoarie *pro domo*.

După *Prefața* deja amintită și *Cuvântul înainte din partea autorului* (p. 13-14), volumul se structurează în șapte capitole. Cel dintâi creionează succint *Începuturile* (p. 15-47), vorbind în subcapitole distincte despre înființarea Societății de Istorie și Arheologie a Comitatului Hunedoara, despre personalitatea lui Téglas Gábor (printre altele, primul director al muzeului devean), precum și despre problemele administrative legate de organizarea Societății. Tot în cadrul acestui prim capitol sunt expuse activitățile în plan muzeografic și științific derulate de muzeul din Deva până la 1918, sunt redate aspectele esențiale în domeniul publicistic ale membrilor Societății și ale muzeului, în final fiind prezentată activitatea din acea perioadă de pe șantierele arheologice, activitate ce s-a soldat cu însemnate descoperiri atât la Ulpia Traiana Sarmizegetusa și Vețel, cât și la Orăștioara de Sus, Cetatea Devei sau în alte puncte de interes în domeniu.

Capitolul II, intitulat *După Unire* (p. 48-65), se preocupă de evoluția muzeului devean în noua etapă a existenței sale ce avea drept scop „dezvoltarea științei și propagarea culturii generale”. Așa-numita epocă a renașterii muzeului din Deva este legată de o altă personalitate, cea a lui Mallász Iosif, director al instituției între 1913 și 1933, astfel încât unele aspecte sunt redate cu minuțiozitate în volumul la care facem referire. Tot aici este prezentată și activitatea științifică a muzeului în deceniul trei al secolului XX.

Urmează capitolul III, *Înainte, în timpul și după cel de-al Doilea Război Mondial* (p. 66-94), care prezintă, pe lângă activitatea muzeografică și științifică a instituției în deceniile patru și cinci, perioadă extrem de tumultuoasă din punct de vedere politico-militar, și datele esențiale despre o altă mare personalitate care și-a pus amprenta asupra muzeului devean: Octavian Floca (director între 1934-1963). Autorul trece în revistă și dificultățile prin care a răzbătut muzeul, în ceea ce privește sediul, până s-a stabilit definitiv (sperăm noi) în Magna Curia, palat ce beneficiază și el în paginile cărții de o scurtă descriere istorică. Mai sunt amintite șantierele arheologice din perioada respectivă, precum și momentul evacuării la Deva a Muzeului Național de Antichități, în anul 1944, în condițiile în care Bucureștiul era amenințat de bombardamente.

Muzeul în timpul regimului proletar (p. 95-118) este titlul celui de-al IV-lea capitol. Aici se vorbește despre provocările apărute în noul context social și politic, despre organizarea expoziției de bază, „Muzeul arheologic” (care, trebuie menționat, a beneficiat și de un ghid inclusiv în limba germană, ghid tipărit de cel căruia îi este dedicat prezentul volum, Ioan Andrițoiu, în colaborare cu Liviu Mărghită), despre propaganda epocii și educația de masă, precum și despre cercetările arheologice din Munții Orăștiei, de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, de la Germisara etc.

În capitolul V ne sunt prezentate *Departamentele* (p. 119-144) muzeului din Deva, sau mai zis bine o parte dintre secții, în subcapitolele intitulate *Biblioteca și bibliotecarii*, *Secția de Științele Naturii*, *Muzeul memorial „Aurel Vlaicu”*, *Muzeul zărandene*, *Muzeul de Etnografie și Artă Populară Orăștie* și *Muzeul de Arheologie Sarmizegetusa*.

Capitolul VI, *Muzeul în ultimul deceniu al secolului XX* (p. 145-149), amintește transformările prin care a trecut instituția imediat după anul 1989, în timp ce ultimul capitol se intitulează *Muzeul la început de mileniu* (p. 150-166). Cum era și normal,

noua etapă se caracterizează prin căutări, reorganizări și intenții de dezvoltare în perspectivă, totul privit prin prisma colecțiilor din patrimoniul MCDR și mai ales a „pieselor de valoare”.

În încheiere, deși putem fi acuzați de subiectivitate, considerăm volumul colegului nostru dr. Iosif Vasile Ferencz drept o importantă contribuție adusă nu numai cunoașterii trecutului instituției noastre, ci o sursă extrem de utilă pentru o istorie reală a istoriei muzeelor din România.